

IFRS A MINDENNAPOKBAN

Rovatunkban a PwC Magyarország IFRS-szakértői minden hónapban egy gyakorlati példán keresztül mutatják be a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok („IFRS”) és a magyar számviteli szabályok közötti eltéréseket. E havi számunkban az IFRS 15 – Vevőszereződésekből származó árbevételek standard áttekintését az árbevétel-elszámolási modell harmadik lépése, az ügyleti ár meghatározásának ismertetésével folytatjuk.

CSÉFFAI PÉTER

A PwC Magyarország IFRS tanácsadó csoportjának tagja

Az új árbevétel-elszámolási modell harmadik lépése az ügyleti ár meghatározása, mely annak az ellenértéknek a meghatározását jelenti, melyre a vevői szerződés alapján az eladó a várakozása szerint akkor lesz jogosult, ha teljesíti a szerződésben vállalt kötelezettségeit. Az ügyleti ár meghatározását, ezen belül a visszaküldési joggal történő értékesítésből fakadó komplexitást az alábbi szemléltető példán keresztül mutatjuk be.

A Visszaveszem Zrt. 58 M Ft-ért értékesít 10 gépkocsit a vevőjének, melyek fizetési határideje az átvételt követő 24. hónap vége. A vevő a gépkocsik átvételével veszi át az ellenőrzést. A szerződés alapján a vevőnek joga van az átadástól számítva 90 napon belül visszaküldenie a gépkocsikat indoklás nélkül, a visszaküldött gépkocsik nem kerülnek kicserélésre.

A gépkocsik egy új modellhez tartoznak, és a Visszaveszem Zrt.-nek nincs múltbeli tapasztalata a visszáruk nagyságát illetően, illetve egyéb piaci információval sem rendelkezik erre vonatkozóan.

A gépkocsi készpénzes listaára 5 M Ft/db, ami tükrözi azt az összeget, amit egy vevő hasonló szállítási feltételek mellett hajlandó lenne kifizetni. A gépkocsi közvetlen önköltsége 3,5 M Ft/db.

IFRS 15 szerinti elszámolás

A Visszaveszem Zrt. nem számolhat el bevételt az ellenőrzés átszállásakor (átadáskor), mivel a szerződés olyan visszaküldési jogot tartalmaz, aminek becslésére vonatkozóan a társaságnak nincs releváns múltbeli és piaci információja. Ennek következtében nem tudja alátámasztani, hogy nagyon valószínű, hogy a későbbiekben nem kellene jelentős összegben csökkentenie a már elszámolt bevételt a visszaküldés miatt. A bevétel csak akkor lesz elszámolható, amikor lejár a 90 napos visszaküldési határidő, feltéve, hogy nem került visszaküldésre a gépkocsi. [IFRS 15.56-58]

A szerződés tartalmaz még egy jelentős finanszírozási komponens is a 24 hónapos fizetési határidő, valamint a készpénzes és halasztott fizetési ár közti különbség miatt (8 M Ft). [IFRS 15.60-62]

A szerződés implicit kamatlába 8%, mely tükrözi azt a kamatlábat, mellyel a vevőnek egy külön finanszírozási szerződés keretében hitelt nyújtana a Visszaveszem Zrt.

A visszaküldési joggal bíró termékek átadásának elszámolása-kor a Visszaveszem Zrt.-nek az alábbi tételeket kell elszámolnia:

- a) a várhatóan befolyó árbevételt (szerződéses ár csökkentve a várhatóan visszaküldésre kerülő termékek árával);
- b) egy visszatérítési kötelezettséget;
- c) egy eszközt (és az értékesítési költségek megfelelő kiigazítását) azon jog tekintetében, amelynek alapján a visszatérítési kötelezettség teljesítésekor termékeket vehet vissza a vevőtől. [IFRS 15. B21]

Az egyes könyvelési lépéseket az alábbi táblázatban mutatjuk be:

1. A gépkocsik átadásakor fel kell venni a várhatóan visszaküldésre kerülő gépkocsik önköltségét, mint eszközt;
2. Értékesítés elszámolása, amikor a visszaküldési jog elévül (tegyük fel, hogy a vevő nem küldött vissza gépkocsit).
3. A 90 napos visszaküldési periódusban nem szükséges kamatbevétel elszámolni, mivel nem került felvételre szerződéses eszköz, illetve követelés az értékesítéshez kapcsolódóan. [IFRS 15.65]

Sorszám	Megnevezés	Tartozik	Követel	Összeg (M Ft)
1	Gépkocsik átadása	Visszaküldési jog (eszköz)	Készlet	35
2a	Értékesítés bevétele	Vevőkövetelés	Árbevétel	50
2b	Értékesítés ráfordítása	Értékesítés önköltsége	Visszaküldési jog (eszköz)	35

Ameddig nem kerül kiegyenlítésre a követelés, a kamatbevételt az IFRS 9-nek megfelelően, effektív kamatláb módszerrel szükséges elszámolni.

Számviteli törvény szerinti elszámolás

A számviteli törvény alapján a gépkocsik átadásakor a Visszaveszem Zrt. a teljes 58 M Ft-ot, mint számlázott nettó összeget mutathatja ki árbevételként. A várhatóan visszaküldésre kerülő gépkocsikra, mint várható kötelezettségre céltartalékot kell képezni (amennyiben becsülhető).

Összefoglalva, a magyar számvitel lehetővé teszi a teljes, számlázott nettó árbevétel kimutatását, és céltartalék képzése

szükséges a várhatóan visszaküldésre kerülő árukra vonatkozó összegben. Ezzel szemben az IFRS 15 alapján csak akkor bevételezhető meg, amit nagyon valószínű, hogy a későbbiekben, a visszaküldések miatt nem szükséges csökkenteni és figyelembe kell venni a tranzakcióban levő finanszírozási komponens.

A következő esetben tegyük fel, hogy a vevő 3 gépkocsit visszaküld az átvételtől számított 50. napon, és a fizetési határideje az értékesítésnek 100 nap.

IFRS 15 szerinti elszámolás

A gépkocsi átadásakor nem került elszámolásra árbevétel, mivel a Visszaveszem Zrt. nem tudta demonstrálni, hogy mekkora az a bevétele, amit nagyon valószínű, hogy nem lenne szükséges csökkenteni, amikor a becslési bizonytalanság megszűnik.

A 3 autó visszavétele után a Visszaveszem Zrt. úgy becsüli, hogy nagyon valószínű, hogy nem várható további visszaküldés.

Az átadáskor nem került elszámolásra bevétele, csak a visszaküldési jog (eszköz) került felvételre a készletekkel szemben.

Sorszám	Megnevezés	Tartozik	Követel	Összeg (M Ft)
1	Gépkocsi átadása	Visszaküldési jog (eszköz)	Készlet	35

A visszavételkor, mivel már nagyon valószínű, hogy nem lesz további visszaküldés, a vissza nem küldött gépkocsi ellenértéke már elszámolható az árbevételeként. Az árbevétel elszámolását lásd alább:

Sorszám	Megnevezés	Tartozik	Követel	Összeg (M Ft)
1	Gépkocsi visszaküldése (3 db)	Készlet	Visszaküldési jog eszköz	10,5
2	Értékesítés bevétele (7 db)	Vevőkövetelés	Árbevétel	35
3	Értékesítés ráfordítása (7 db)	Értékesítés önköltsége	Visszaküldési jog (eszköz)	24,5

A visszavett gépkocsi esetében feltételezzük, hogy az más vevőnek még értékesíthető, így értékvesztés elszámolása velük kapcsolatosan nem indokolt.

Számviteli törvény szerinti elszámolás

A számviteli törvény alapján az értékesítés teljes árbevétele az átadáskor elszámolandó és az értékesítéskor a visszaküldési joghoz kapcsolódóan céltartalék képzés indokolt, amely egy része a visszaküldéskor felhasználásra kerül és a fennmaradó rész visszaforgatásra kerül a visszaküldési jog lejártakor.

A következő esetben tegyük fel, hogy a Visszaveszem Zrt. tud megbízható becslést adni a várható visszaküldésekre vonatkozóan már az átadás pillanatában, és jelenleg ez az egyetlen ilyen jellegű szerződése.

A visszaküldések valószínűségére vonatkozó becslései a következők:

Visszaküldött gépkocsi száma	Visszaküldés valószínűsége
0	40%
1	30%
2	20%
3	10%
4, vagy több	0%

A Visszaveszem Zrt. a számviteli politikája szerint „nagyon valószínűnek” akkor tekinti egy esemény bekövetkezését, ha annak valószínűsége legalább 80%.

A Visszaveszem Zrt. az IFRS 15.53 bekezdése szerint a változó ellenérték összegét az alábbi módszerek valamelyikének használatával becsülheti meg, attól függően, hogy melyik módszertől várja azon ellenértékösszeg jobb előrejelzését:

Várható érték – a várható érték a lehetséges ellenértékösszegek valószínűséggel súlyozott értékeinek összege.

A legvalószínűbb összeg – a legvalószínűbb összeg a lehetséges ellenértékösszegek közül az egyetlen legvalószínűbb összeg (vagyis a szerződés egyetlen legvalószínűbb eredménye).

A két módszer közti választás nem számviteli politikai döntés, azt a módszert kell választani, ami várhatóan jobb előrejelzést biztosít. A legvalószínűbb összeg módszer általában az olyan becsléseknél alkalmazható, ahol a lehetséges kimenetek száma véges, illetve kellőképpen alacsony. Ezekben az esetekben a legvalószínűbb összeg módszer azért is adhat pontosabb előrejelzést, mert a várható érték módszernél előfordulhat olyan összeg, ami nem része a lehetséges kimeneteknek. Például előfordulhat, hogy nem egy egész gépkocsi lesz a várható érték, ami azonban nem felel meg a lehetséges kimeneteknek (csak egész gépkocsit lehet visszaküldeni).

Ebben az esetben, mivel a Visszaveszem Zrt. a várhatóan visszaküldésre kerülő gépkocsi számára vonatkozóan tud becslést adni és mivel a Társaságnak jelenleg nincs nagy számban hasonló szerződése, így a legvalószínűbb összeg módszer várhatóan jobban fogja tükrözni a ténylegesen visszaküldött gépkocsi számának alakulását, mint a várható érték módszer.

A becslés során figyelembe kell venni, hogy egy olyan összeg kerüljön meghatározásra, amire teljesül, hogy nagyon valószínű, hogy nem lesz szükséges az elszámolt árbevétel későbbi csökkentése, amikor a becsléshez kapcsolódó bizonytalanság megszűnik. [IFRS 15.56]

A fentieknek megfelelően annak, hogy legfeljebb két gépkocsi kerül visszaküldésre, a valószínűsége 90%, ami meghaladja a számviteli politikában meghatározott „nagyon valószínű” küszöbértéket (legfeljebb egy gépkocsi visszaküldésének valószínűsége 70% lenne). Ez azt is jelenti, hogy várhatóan ennél több gépkocsi nem kerül visszaküldésre, így 2 gépkocsira vonatkozóan kell elszámolni a visszaküldési jogot (eszközt) és 8 gépkocsi árbevétele számolható el az átadáskor.